

Asociace starožitníků, o.s.

Rudolfínská akademie

Akademický malíř
František Cína Jelínek

Závěrečná práce

Praha 2014

Ing. Václav Fidrmuc

Úvod

František Cína Jelínek (1882–1961), český malíř–krajínář, tvořil zhruba v první polovině dvacátého století. Slovníky výtvarných umělců sice ve stručnosti uvádějí jeho život a dílo, avšak žádná rozsáhlejší monografie, pokud vím, mu věnována nebyla. Podklady pro tuto práci bylo tedy nutno hledat v knihovnách, archivech Národního muzea a uměleckých škol, kronikách obcí, návštěvou míst, kde působil, a též kontaktem s místními pamětníky. Z těchto informací se postupně skládala mozaika nejen pilného a poctivého umělce, ale také člověka veselého a přátelského ducha, sportovce, sokola a váženého občana.

Život a tvorba Františka Cíny Jelínka jsou spojeny převážně se dvěma místy, která miloval – obcí Benecko v Krkonoších a obcí Křižánky na Českomoravské vysočině. Maloval hlavně náladové letní a zimní krajiny, často s motivem roubených chalup.

Jeho obrazy zdaleka neboří současné aukční rekordy, avšak na aukcích, zejména internetových, se pravidelně vyskytují. Internetovým aukcím obrazů, jejich výhodám, rizikům a nebezpečí padělků se krátce věnuje kapitola 9.

Ukázky z umělcovy tvorby jsou pak zařazeny v závěru této práce v Příloze (kapitola 10), včetně dalších technických údajů a dosažených aukčních cen. Mohou tak posloužit případnému zájemci nebo sběrateli lépe se orientovat v díle Františka Cíny Jelínka.

Poděkování

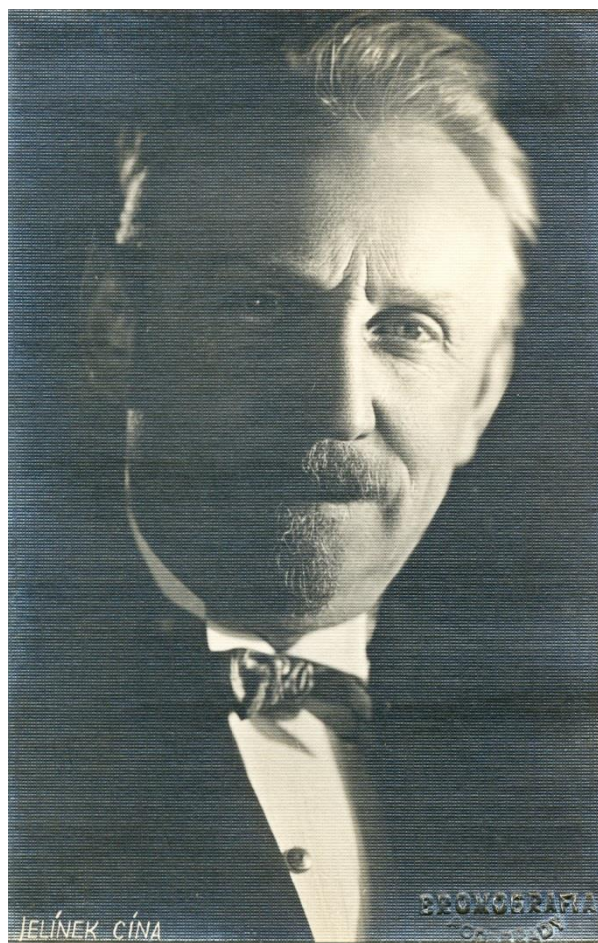
Rád bych touto cestou poděkoval panu dr. Miloši Gerstnerovi z MÚ obce Benecko za zapůjčení obecní kroniky, zajímavé a cenné informace k tématu mé práce a za zprostředkování kontaktu s místními pamětníky.

Dále děkuji starostovi obce Křižánky panu Ing. Mgr. Janu Sedláčkovi za zapůjčení obrazu Cíny Jelínka z majetku MÚ a fotodokumentaci k výstavám malířů Vysočiny. Rovněž děkuji pamětníkovi Jaroslavu Nedělkovi, čtyřidevadesátiletému bývalému starostovi, za cenné osobní vzpomínky na Františka Cínu Jelínka, jeho rodinu a přátele-malíře.

Panu Mgr. Martinu Mudrochovi, správci Městského muzea ve Svatce, děkuji za poskytnutí fotografií pro tuto práci ze svého soukromého archivu.

OBSAH

Úvod.....	1
Poděkování.....	2
OBSAH	3
1. Mládí a všeobecné vzdělání	5
2. Studium umění	5
2.1. Uměleckoprůmyslová škola v Praze	5
2.2. Umělecká praxe.....	5
2.3. Akademie výtvarných umění v Praze.....	6
3. Malířská tvorba Františka Cíny Jelínka	7
3.1. Proč Cína?	7
3.2. Charakteristika a styl tvorby.....	7
3.3. Výstavy obrazů.....	11
3.4. Umělecké kritiky	13
4. Další umělecké aktivity	13
4.1. Spolupráce se Sokolem a ochotnickým divadlem	13
4.2. Spolupráce s loutkovým divadlem	14
4.3. Umělecké pohlednice	15
5. Přátelé malíři	18
6. Sportovní záliby	22
7. Čestná občanství	27
8. Stručná biografie	30
9. Internetové aukce obrazů – výhody, rizika, padělky	32
10. PŘÍLOHA – Ukázky z malířské tvorby	33
11. Odkazy a použitá literatura	57

Akademický malíř František Cína Jelínek

(6.6.1882–3.2.1961)

1. Mládí a všeobecné vzdělání

Malíř František Jelínek se narodil 6. června 1882 v Praze – Karlíně v rodině hostinského Josefa Jelínka a Marie, rozené Hadrbolecové. Trvalé bydliště měli na Praze 1, ulice Na Perštýně č. 17/350. Jeho otec Josef byl synem Václava Jelínka, obuvníka v Karlíně, matka Marie dcerou Josefa Hadrbolce, koláře v Hlavenci.^[9] Mladý František tedy vyrůstal v rodině hostinského a otec se domníval, že jednou převezme jeho živnost. Ten však toužil po jiné životní dráze – lákalo ho výtvarné umění – a rodina se s tím nakonec smířila.

Jako mladý chlapec nastoupil František Jelínek na reálné gymnázium v Křemencově ulici v Praze. „Křemencárna“, jak byla tato škola nazývána, bylo první české reálné gymnázium (od roku 1930 neslo název Masarykovo) a patřilo mezi prestižní pražské školy.^[25] Proslavilo ho mnoho významných osobností – spisovatelů, herců, vědců, hudebníků, umělců. V jeho zdech přišla např. na svět avantgardní skupina umělců Devětsil, setkaly se tu vůdčí osobnosti Osvobozeného divadla J. Voskovec a J. Werich, a další. František Jelínek na tomto gymnáziu strávil čtyři roky.

2. Studium umění

2.1. Uměleckoprůmyslová škola v Praze

Z kvarty reálného gymnázia postoupil mladý František Jelínek v roce 1895 na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze, kde pod vedením prof. E. K. Lišky studoval tři semestry.

Liška Emanuel Krescenc (*1852 Mikulovice, †1903 Praha) byl český malíř a ilustrátor.^[26] Pocházel z chudých poměrů. Umělecky se podílel na výzdobě Národního divadla. Studoval na malířské akademii v Mnichově, pak následoval dvouletý studijní pobyt v Itálii. Ve své tvorbě se zaměřoval na historické výjevy, výrazným tématem jeho prací je noc s měsícem. V roce 1888 byl jmenován profesorem Uměleckoprůmyslové školy v Praze.

2.2. Umělecká praxe

Po skončení studia na Uměleckoprůmyslové škole přišel František Jelínek na jeden rok (říjen 1897–září 1898) do učení k P. Körberovi.

Körber Pavel (*1862 Praha, †1925 Praha) byl známý pražský časopisecký ilustrátor, autor pohlednic a kaligraf.^[31] Podílel se na ilustrování reprezentačních vydání básní českých klasiků. Založil vlastní nakladatelství pragensií, vlastivědných publikací a pohlednic. Kladl důraz hlavně na obrazovou složku vydávaných titulů.

Tato praxe jistě poskytla F. Jelínkovi zejména zdokonalení a větší jistotu v kresbě.

2.3. Akademie výtvarných umění v Praze

Studium na Akademii zahájil František Jelínek v průpravce ve studijním roce 1900/1901 u Bohumíra Roubalíka.^[10] Jen na okraj – v Katalogu (jakési třídní knize) průpravky c.k. akademie umění v Praze jsem našel toto napomenutí, udělené žákovi Jelínkovi:

*„Dne 29.II.1900 dáno žákovi napomenutí a výstraha (dle.....) pro zapovězení kouření
tabáku v místnosti vyučovací. Bohumír Roubalík.“*

Po absolvování roční přípravy přešel František Jelínek v rámci Akademie na šest semestrů (r. 1901-1904) do „speciální školy malířské prof. Vojtěcha Hynaise“.

Hynais Vojtěch (*1854 Vídeň, †1925 Praha) významný český malíř a autor současné opony Národního divadla.^{[27][32]} Studoval umění ve Vídni a v Benátkách. V Paříži pracoval jako dekoratér. Udržoval kontakty s A. Chittussem a V. Brožíkem. Pak pobýval v Itálii, kde maloval především náboženské a mytologické obrazy. Do českého výtvarného umění přinesl plenérovou malbu s výraznými atmosférickými prvky a vjemy. Patřil k tzv. „Generaci Národního divadla“. Byl také členem České akademie věd a umění. Jmenován byl důstojníkem francouzské Čestné legie. V roce 1893 mu byla nabídnuta profesura na pražské Akademii výtvarných umění, kterou nadšeně přijal.

Akademii František Jelínek úspěšně dokončil po absolvování dalších tří let (1904-1907) u prof. Rudolfa z Ottenfeldů. Někdy je jeho jméno uváděno zjednodušeně jako „Rudolf Ottenfeld“.

Rudolf Otto, rytíř z Ottenfeldů (*1856 Verona, †1913 Praha) tvořil především malby a litografie vojáků a bitev rakouské armády.^[33] Studoval ve Vídni, pak působil v Mnichově a ve Vídni. Roku 1900 byl – patrně na nátlak z Vídně – jmenován profesorem na Akademii výtvarných umění v Praze po zesnulém J. Mařákově. A nutno dodat, že k nelibosti části studentů, kteří chtěli jako přirozeného Mařákova nástupce jeho žáka Ant.Slavíčka.

Po dokončení studií na Akademii absolvoval František Jelínek studijní cesty po Německu a Jugoslávii. Bližší údaje k nim se mi nepodařilo zjistit. Z cesty po Jugoslávii jsem objevil dva motivy obrazů, zařazených v Příloze, a to: „Jaderské pobřeží“ z roku 1933 (kap. 10, pol. 14.) a dále „Motiv z Dalmácie“ (kap. 10, pol. 34.).

3. Malířská tvorba Františka Cíny Jelínka

3.1. Proč Cína?

Malíř František Jelínek důsledně signoval své obrazy, a to buď: „Cína Jelínek“, nebo „F. Cína Jelínek“. Důvodem toho, že si malíř do podpisu přidal ještě přezdívku „Cína“ byla skutečnost, že krátce po skončení jeho studia na Akademii tam nastoupil jiný, o osm let mladší, rovněž František Jelínek.

Jelínek František Antonín (*8.3.1890 Praha, †26.2.1977 Praha) český malíř.^{[8][19]}

V letech 1908-1911 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Bukovace a Schwaigra. Byl členem Jednoty umělců výtvarných (J.U.V.), účastnil se jejich výstav. Maloval portréty, figurální kompozice a krajiny v oblasti Českomoravské vysočiny.

Jak je patrné, oblast zájmu obou malířů, zejména o krajinu Českomoravské vysočiny, se překrývala. Aby se odlišili a u hotových děl nedocházelo k nedorozumění, vložil si tedy malíř účelově do podpisu navíc přezdívku „Cína“.

Ale proč právě Cína?

Předně nesouvisí to nijak s kovem cínem. Jedná se vlastně o slovo domácké, odvozené od osobního jména (*lat. Hypokoristikum*)^[30], v tomto případě z německého jména Franz (František), zdrobněle Franzina (česky Francina), zkráceně a foneticky „Cína“. Toto vysvětlení ostatně potvrzuje i vnuk malíře.^[11]

Nepodařilo se mi však zjistit, z jaké doby tato přezdívka vlastně pochází, zda nevznikla již na Uměleckoprůmyslové škole, nebo dokonce na gymnáziu. Ale to, myslím, není podstatné. Je nutné však dodat, že přezdívka Cína se velmi vžila a mnozí jej v přátelském styku oslovovali pouze takto zkráceně.

Pro ilustraci uvádím dva rozpustilé verše z tzv. staničních knih z Benecka (viz dále, kap. 6):^[12]

*„Nepohrdne nikdy sklenkou vína,
to je prosím Jelínek - Fran - Cína“*

nebo jiný, kde si autor bere na mušku jeho sportovní zálibu:

*„Pro celý les je to psina,
když na lyžích jede Cína“.*

3.2. Charakteristika a styl tvorby

Pokud jde o charakteristiku tvorby malíře Františka Cíny Jelínka, dá se říci, že byl důsledným krajinářem a plenéristou. Některé prameny uvádějí, že „... pokoušel se i v podobiznářství ...“, ale jedná se zřejmě o etapu v ranném období tvorby, kdy hledal svůj umělecký výraz. To ostatně potvrzuje i fotografie z roku 1917 jeho pražského atelieru v Římské ulici, č. 34, kde lze spatřit i figurální kompozice:

Obr.1. Malířský atelier F. C. Jelínka, rok 1917

V pozdější tvorbě jsem u něho samostatné figurální motivy nenašel. Pokud se na jeho obrazech vyskytnou nějaké postavy, pak tato figurální stafáž slouží jen k dokreslení hlavního krajinného motivu, např. při sklizni obilí, senoseči, a pod.

Základem Jelínkova malířského stylu je v zásadě realismus, i když v některých dílech lze spatřovat prvky romantismu a dokonce impresionismu. V katalogu výstavy pořádané v roce 2010 Galerii Kroupa v Litomyšli a nazvané Mistrovské doteky českého impresionismu, jsou zařazeny dva obrazy od Cíny Jelínka, a sice „Letní nálada“ a „Chalupa na Benecku“ – viz položky č. 2. a č. 3. v Příloze. O vlivu impresionismu na české malířství píše v předmluvě k tomuto katalogu PhDr. Michael Zachař.^[13]

„... Termín impresionismus nemá v našem domácím prostředí tak přesně definovaný obsah jako ve Francii. V době prvních pařížských výstav byl u nás ještě naplno zabydlen romantismus se střízlivými výhonky realismu. Teprve se rodil nový pohled na krajinu a společnost. Osmdesátá léta přinesla závan modernismu v podobě Hynaisovy opony Národního divadla a dalších pláten luminismu včetně některých krajin Mařáka a Chittussiho. Dá se říci, že naplno se téma světla rozhostilo na paletách umělců v českých zemích až v 90. letech v pracích žáků Mařákovy krajinářské speciálky na pražské akademii, ... Prosluněné lesní interiéry, zahrady a potoční nálady Antonína Slavička a Antonína Hudečka udaly směr vývoje domácí malby. Souběžně s nimi posílá ovšem z Francie do Prahy na výstavu do Topičova salonu impresionistická plátina Václav Radimský, přímý žák Monetův v kolonii v Giverny. To je samozřejmě impresionismus v přesné formulaci otců zakladatelů a je pikantní, že tato direktní forma se v Praze ani jinde u nás nezabydlela. ...“

Své umělecké vzory viděl Cína jelínek v malířích Antonínu Slavičkovi, Františku Kavánovi a Otovi Bubeníčkovi. Měl štěstí, protože šlo o přední „žáky“ Mařákovy školy, tohoto fenomenu moderní české krajinomalby. Všechny spojovala v určitém čase láska k Českomoravské vysočině, zádumčivé krajině s příznačnou zemitou barevností na jaře a na podzim, proměnlivé ve své náladovosti, s vysokou oblohou a rychle letícími mraky. Na začátku 20. století to byl zapomenutý kraj, kde zdejší lidé na kamenitých poličkách těžce dobývali své živobytí. Vysočina zkrátka malíře lákala a každý z nich ji po svém zkoušel zachytit ve svých dílech.

Antonín Slaviček tvořil zhruba dva roky ve zdejších Kameničkách a zachytil z tohoto působivého a drsného kraje a jeho lidu to podstatné. František Kaván se na Vysočinu vracel opakovaně a v okolí Hlinska hledal „duši krajiny“ hlavně v zimních kompozicích.

Největší a nejdelší vliv na Cínu Jelínka však měl třetí z uvedených malířů, Ota Bubeníček. Ten jej provázel již od dvacátých let minulého století při pobytech na Benecku v Krkonoších (kde malovali hlavně v přírodě a tvořili nepřehlédnutelnou dvojici, viz vzájemné skici na následujících obrázcích), dále pak po malířských toulkách po Českém ráji, i po dalších místech Čech a Moravy.

Obr.2. O. Bubeníček a C. Jelínek, skica od O. Bubeníčka

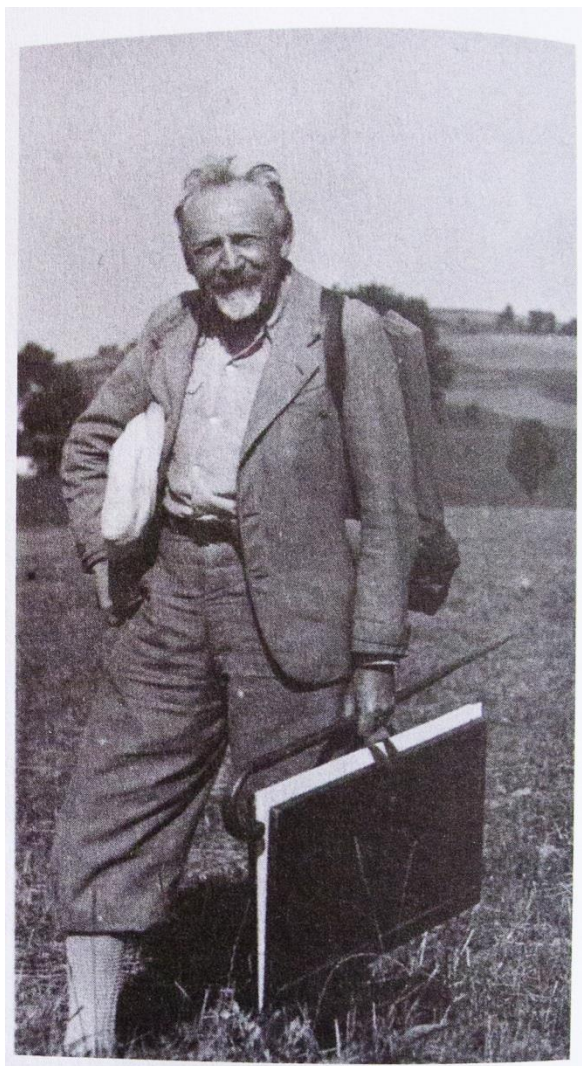

Obr.3. O. Bubeníček a C. Jelínek, skica od C. Jelínka

Oba přišli na Českomoravskou vysočinu do města Svatky v roce 1920 se skupinou malířů – krajinářů z Prahy. Cína Jelínek si Svatku a okolí velmi oblíbil. Často chodíval malovat své letní a zimní nálady ke Knížecí studánce, osadě Cikánka nebo zámku Karlštejn u Svatky. Svratečtí pak tuto cestu směrem na severovýchod nazvali Cínova cesta. Později si v nedalekých Křižánkách postavil domek, kde s rodinou pravidelně pobýval od jara do podzimu.

Od roku 1953 se každoročně v Křižánkách pořádá výstava regionálních umělců Vysočiny. Cína Jelínek stál u zrodu této tradice a stal se bezpochyby pro některé z nich vzorem. V Městském muzeu Svatky byla v roce 2006 otevřena Galerie malířů Vysočiny. Jsou tu zastoupena díla Františka Kavána, Cíny Jelínka, Oty Bubeníčka, Josefa Fialy, Josefa Jambora, Rudolfa Hanycha, Karla Balíčka, Jiřího Trnky, Ludmily Jiřincové, Karla Liebschera, a dalších. Současná tvorba je zastoupena akvarely Jana Odvárky.^[14]

V díle Františka Cíny Jelínka, pokud jde o techniku, převládá olejomalba. Svoje plátna menších rozměrů často fixoval na lepenku, snad aby ušetřil napínací rám. Větší formáty, např. 50 x 70 cm už napínací rám většinou mají. Malíř své obrazy důsledně signoval, buď „Cína Jelínek“, nebo „F. Cína Jelínek“. Na rubu některých jeho obrazů lze nalézt vlastoruční věnování, nebo název zobrazeného místa.

Obr.4. Malíř se vydává do plenéru

3.3. Výstavy obrazů

František Cína Jelínek se svými díly často účastnil výstav, ať již členských výstav Jednoty umělců výtvarných (J.U.V.) jako její člen, nebo různých výstav regionálních. Přehled dohledaných výstav, které mapují čtvrt století autorovy tvorby ^{[1] [8] [34] [35]} je uveden v chronologickém sledu v následující tabulce Tab.1.

Tučně jsou zvýrazněny výstavy nejčastěji citované v literatuře.

Rok	Datum	Místo	Název	Poznámka
1910	29.10. - 30.11.	Praha	Výstava Jednoty umělců výtvarných (J.U.V.)	
1913	4/13 - 5/13	Praha, Rudolfinum	73. výroční výstava Krasoumné jednoty	
1915		Praha	Výstava čs. výtvarníků	
1917	jaro 1917	Praha, Rubešova galerie	Krkonoše v zimě	se St. Feiklem
1920	4.7. - 5.8.	Štramberk	VIII. umělecká výstava na Štramberku	
1922	28.9. - 22.10.	Hr. Králové		s O. Bubeníčkem a Jos. Fialou
1923		Praha	XXXVI. výstava J.U.V. na paměť jejího založení	
1924	15.3. - 15.5.	Praha	XXXVII. řádná jarní výstava J.U.V.	
1924	20.7. - 17.8.	Štramberk	XII. umělecká výstava na Štramberku	
1924	4.11. - 23.11.	Praha, Topičův salon	Naše hory	autorská - Fr. Cína Jelínek
1925	12.7. - 16.8.	Štramberk	XIII. umělecká výstava na Štramberku	
1925	6.9. - 28.9.	Olomouc	Člen. výst. J.U.V. s olomouckým souborem	
1926	22.5. - 11.7.	Praha	XLV. řádná jarní výstava J.U.V.	s kolekcí V. Hynaise
1926	4.7. - 15.8.	Olomouc	XIV. umělecká výstava na Štramberku	
1927	16.3. - 1.5.	Praha	XLVI. řádná jarní výstava J.U.V.	
1930	3/30 - 4/30	Praha	56. jarní členská výstava J.U.V.	
1931	21.3. - 30.4.	Praha	60. člen. výstava J.U.V.	
1935	14.4. - 5.5.	Praha	Výstava J.U.V. V Praze	

Tab.1. Účast Františka Cíny Jelínka na veřejných výstavách obrazů

3.4. Umělecké kritiky

Jak již bylo uvedeno, F. C. Jelínek se svými obrazy pravidelně účastnil veřejných výstav, jak pražských, tak regionálních. Důležitá, jeho autorská výstava, konaná v listopadu 1924 v Praze, v Topičově salonu pochopitelně neunikla pozornosti uměleckých kritiků. Denní tisk o ní v kulturních rubrikách referoval, a dlužno říci, že malíře nikterak nešetřil:

Národní listy, z pera J. R. Marka: ^[36]

„Cína Jelínek.

(Topičův salon)

V krajinách Cíny jelínka je příroda všude pěkně uspořádaná, vše čerstvě barevné, jako kdyby déšť právě opláchl prach a špínu, oblaka načechraná, stromy jako v parku pěstované, prostě vše příjemno na pohled. Díváte se na ty krajiny, jako na pestré kobercovité arabesky; nic v nich nebouří, nic v nich neuráží a nic v nich nevzruší. Není v nich mohutného dechu živé přírody, zakletého do malé plochy obrazu, který může býti přece citovým zázrakem a opojením. Toho u Cíny Jelínka nejvíc postrádáte. Stojí stejně nezaujatě před chalupou z Českomoravské vysočiny, jako před modrým jižním mořem: s touž obratností si upraví motiv do formátu, s touž obratností míchá sladounké barevné kontrasty, ale to je také vše. Příroda je mu lhotejnou předlohou, kterou krasopisně opisuje.“

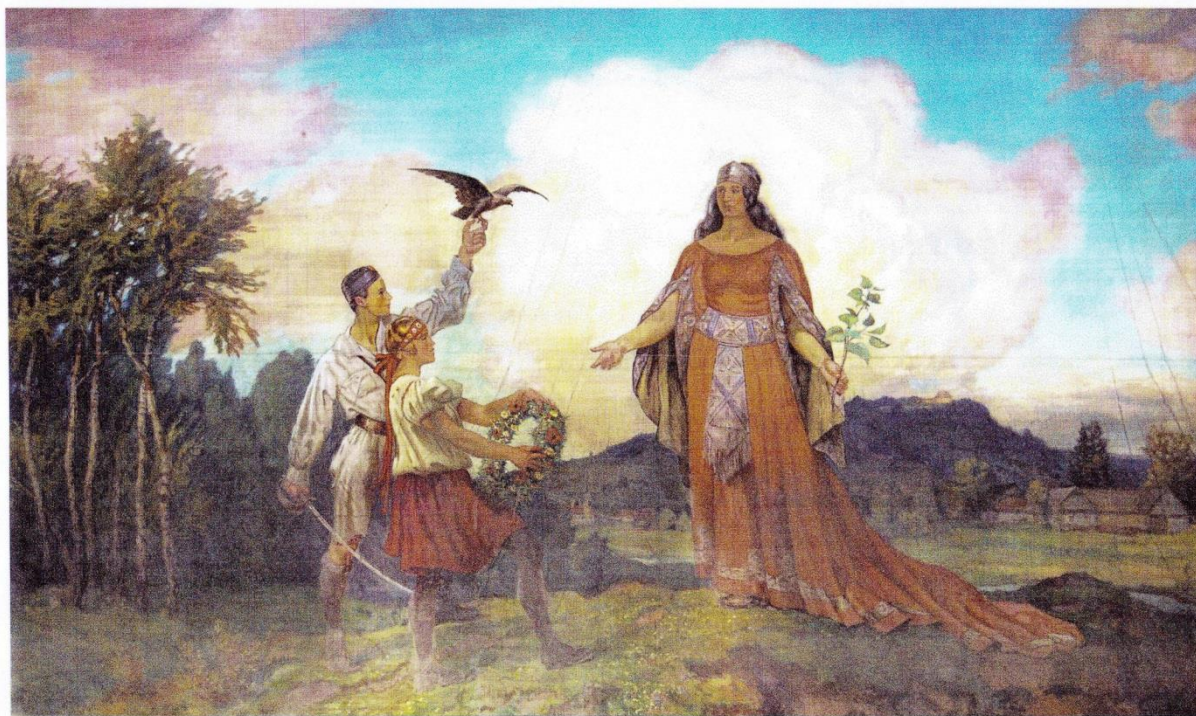
Lidové noviny, z pera J. Čapka: ^[37]

„V Topičově saloně vystavuje Cína J e l í n e k své krajiny. Je to typické krajinářství, jak je pěstuje dnešní Jednota výtvarných umělců, krajiny velmi přístupné, levné a také velmi přístupných a levných cílů, které produkci tohoto druhu nikterak neobohacují, nýbrž jen rozšiřují.“

4. Další umělecké aktivity

4.1. Spolupráce se Sokolem a ochotnickým divadlem

Ve 30. letech minulého století byla ve městě Svratka, okr. Žďár nad Sázavou, svépomocí vybudována sokolovna, kde se rovněž hrálo ochotnické divadlo. Ochotníci byli vesměs členové místního Sokola a spolek se jmenoval Kollár. Oponu pro zdejší scénu namalovali v roce 1928 tři malíři, Ota Bubeníček, Cína Jelínek a Josef Fiala, viz obr.5.

Obr.5. Opona Vlast pro sokolovnu ve Svatce, rok 1928

Námět vyobrazení popisuje prof. PhDr. Jan Císař, CSc., teatrolog, pedagog Divadelní fakulty AMU v Praze, takto: ^[15]

“Sokol nebyl jen spolkem, jehož význam spočíval v “tužení” tělesné zdatnosti. Od počátku byl výrazem národní ideologie, dokazoval životaschopnost národa, přispíval k jeho rozvoji a demonstroval, že ho jsou Sokolové schopni ubránit. Od devadesátých let vyvíjely divadelní činnost četné dramatické odbory Sokola a v řadě míst vznikly sokolovny jako víceúčelové budovy se stálým jevištěm. Tato tradice trvala až do první republiky, kdy se zásluhou sokolských ochotnických spolků hraní divadla šířilo i do odlehlých míst. To vše svým způsobem obsáhla opona nové sokolovny ve Svatce v roce 1928.

Její alegorický ráz – postava mladého muže vzpřímeného postoje, se šavlí v jedné a se sokolem na druhé ruce, onu připravenost k obraně nikterak neskrývá. Dívka vedle něho, v červenobílých barvách svého oděvu připomínajících národní svéráz a s věncem v ruce, je výrazem radosti, něhy a poezie – možná národního ducha. A oba se vzpínají k velké postavě jakési bohyně, jejíž gesto jako by je srdečně vítalo, ne-li jim téměř žehnilo. Opona je apoteózou ducha sokolství, v němž ochotnickému divadlu připadalo důležité místo.”

V současné době je opona o rozměrech 700 x 450 cm uložena v Městském muzeu ve Svatce.

4.2. Spolupráce s loutkovým divadlem

František Cína Jelínek spolupracoval jako malíř dekorací a jevištní výtvarník s Loutkovým divadlem Umělecké výchovy (LdUV) v Praze na Vihohradech. Divadélko mělo na repertoáru zejména pohádky a

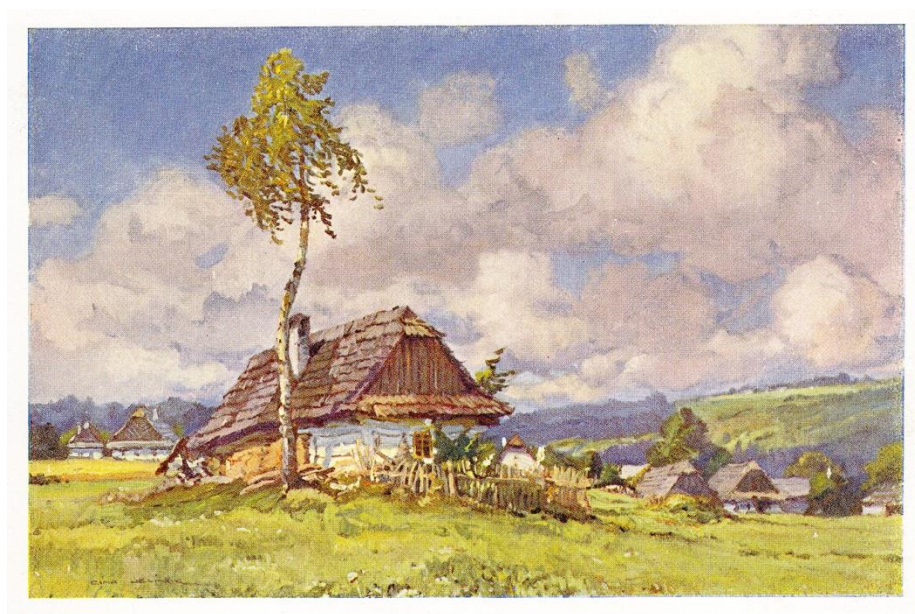
vlastenecké hry. S tímto spolkem spolupracovali rovněž významní umělci té doby, jako Ladislav Šaloun, Mikoláš Aleš, a další. Významně se zde angažoval Jelínkův přítel, malíř Ota Bubeníček. Ten stál u zrodu LdUV, vytvořil pro něj přes 350 návrhů scénických dekorací a v letech 1922–1938 byl dokonce předsedou spolku. LdUV se proto někdy přezdívalo “Bubeníčkovovo divadlo”.

Podrobnosti uvádí encyklopedie prof. Milana Knížíka.^[16]

4.3. Umělecké pohlednice

V prvních desetiletích minulého století byly v oblibě dopisnice, kde na přední straně byla reprodukce nějakého uměleckého díla různých žánrů. Líbivé krajiny Číny Jelínka byly pro tento účel velmi vhodné a on toho náležitě využíval. To mělo jistě pro autora jednak nezanedbatelný ekonomický přínos, a rovněž to náležitě propagovalo jeho malířské dílo u široké veřejnosti.

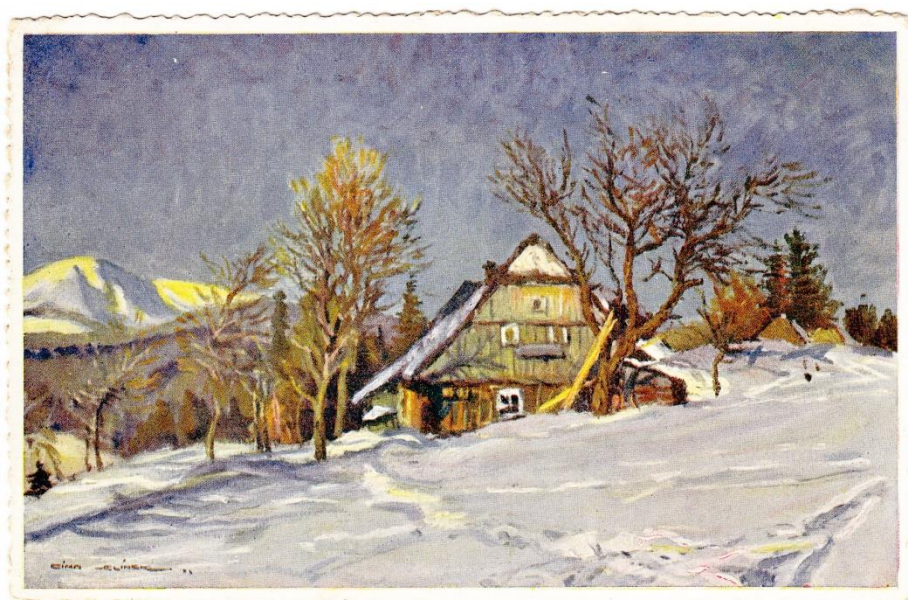
Ukázky dvou letních a dvou zimních motivů Číny Jelínka jsou na obr. 6. až obr.9.

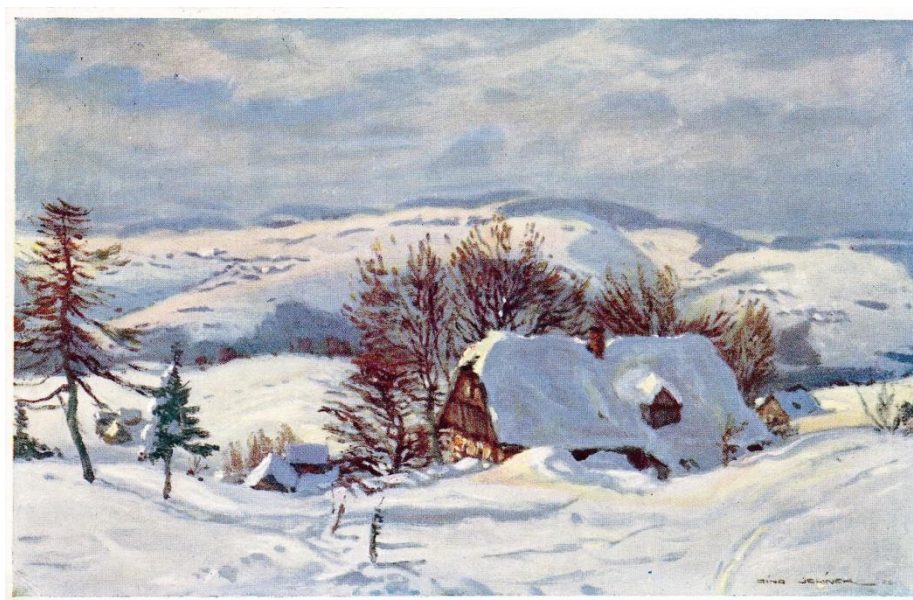
Obr.6. Pohlednice – Letní motiv od F. C. Jelínka

Obr.7. Pohlednice – Letní motiv od F. C. Jelínka

Obr.8. Pohlednice – Zimní motiv od F. C. Jelínka

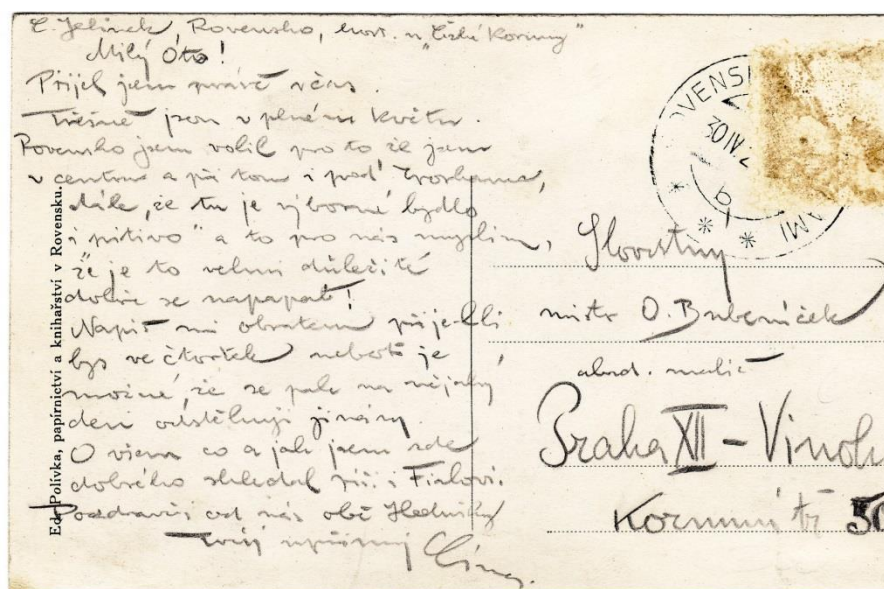

Obr.9. Pohlednice – Zimní motiv od F. C. Jelínka

Od 20. a 30. let minulého století byly pak reprodukce děl na předních stranách dopisnic stále více vytlačovány rozvíjející se fotografickou tvorbou.

Sbíráním starých pohlednic různých žánrů se zabývá samostatný obor sběratelství – filokartie. I zde se dají někdy najít zajímavé informace o samotných malířích. Domnívám se, že určitý počet uměleckých pohlednic dostal zdarma i sám autor díla z přední strany, takže při trošce štěstí můžeme mezi pohlednicemi najít i soukromou korespondenci umělce, nebo jeho rodiny.

Příkladem může být pohlednice vlastnoručně psaná Cínou Jelínkem jeho příteli, malíři O. Bubeníčkovi, viz obr.10.

Obr.10. Ze soukromé korespondence Cíny Jelínka

Z důvodu horší čitelnosti originálu zde uvádím její text:

“Slovutný mistr O. Bubeníček, akad. malíř, Praha XII – Vinohr., Korunní tř. 50

C. Jelínek, Rovensko, rest. “U České Koruny

Milý Oto!

Přijel jsem právě včas. Třešně jsou v plném květu. Rovensko jsem volil proto, že jsem v centru a při tom i pod Troskama, dále, že tu je výborné bydlo i “pitivo” a to pro nás myslím, že je to velmi důležité dobře se napapat! Napiš mi obratem, přijel-li bys ve čtvrtek neboť je možné, že se pak na nějaký den odstěhuji jinam. O všem co a jak jsem zde dobrého shledal píši i Fialovi. Pozdravuj od nás obě Hedušky.

Tvůj upřímný Cína”.

5. Přátelé malíři

Cína Jelínek měl společenskou a družnou povahu, a tak část jeho přátel tvořili i kolegové – malíři. Jejich společné umělecké, sportovní a společenské activity jsou podrobněji uvedeny v příslušných kapitolách této práce. Zde uvádím ve stručnosti jejich životopisná data a na závěr této kapitoly dvě ukázky z dobového tisku k tomuto tématu, viz obr.11. a obr.12.

Bubeníček Ota (Otto) (*31.10.1871 Praha-Uhřetěves, †10.9.1962 Mladá Vožice) akademický malíř, loutkář, člen Jednoty umělců výtvarných.^{[2] [17] [29]}

Nejprve pracoval jako litograf. V letech 1899-1904 studoval AVU v Praze u prof. J. Mařáka a R. Ottenfelda. Po studijních cestách Evropou se věnoval české krajině. Rád se toulal českým venkovem, Valašskem i Vysočinou. Maloval i v Krkonoších. Jeho realisticky cílené krajiny jsou plastické a zachycují jejich neporušený ráz, často s lidovými stavbami. Zúčastnil se mnoha výstav Jednoty umělců výtvarných (J.U.V.) i jiných. Velmi se zasloužil o rozvoj českého loutkářství.

Fiala Josef (*31.7.1882 Praha-Košíře, †11.4.1963 Praha) akademický malíř – krajinář.^[4]
Studoval na Akademii umění v Praze u prof. V. Hynaise a na Královské akademii v Mnichově. Získal Hlávkovo stipendium na studijní cesty v Itálii, Francii a Anglii, zůstal ale věrný české krajině. V letních měsících pobýval pravidelně na Vysočině na Svratecku. Tvořil také v Krkonoších na Benecku. Byl výborným krajinářem a figuralistou. Vystavoval s J.U.V.

Fiala Oskar (*11.5.1860 Praha, †10.3.1918 Praha) malíř a grafik.^[5]
V roce 1897 absolvoval Mařákovu speciálku. Povoláním byl učitel kreslení na průmyslové škole. Tvořil obrazy z okolí Prahy, z Valašska, Slovácka, z poříčí českých řek. V jeho díle převládá romantismus a citové nazírání na přírodní krásy. Účastnil se výstav J.U.V.

Peroutka Bedřich (*11.4.1880 Praha, †1959 ?) malíř, žák pražské AVU u prof. H. Schwaigra.^{[7] [18]}
Věnoval se krajinomalbě, portrétu a figurální tvorbě. Tvořil zejména v okolí Stříbrné Skalice. Vystavoval s J.U.V. a S.V.U. “Myslbeč” v Praze.

Feigl Stanislav (*12.11.1883 Dolní Sytová u Semil, †7.1.1933 Praha) malíř v Praze.^{[3] [28]}

Studoval na uměleckoprůmyslové škole v Praze, pak na Akademii výtvarných umění u prof. V. Nechleby. Studijní cesty konal po Rusku, Turecku, Balkáně a sev. Itálii. Je známý svými obrazy staré Prahy (vliv Ant. Slavička), rodného Podkrkonoší a ženskými portréty a akty.

Hron František Karel (*3.12.1874 Praha-Karlín, †31.3.1928 Praha) malíř v Praze a v Krkonoších na Benecku.^{[6] [38]}

Studoval na UMPRUM v Praze, poté byl žákem L. Marolda. Následoval stipendijní pobyt na mnichovské akademii, pak v Paříži. Nejprve se věnoval figurální malbě, občas se zabýval portrétem. Pak přešel ke krajinomalbě, zejména Krkonoš. Tam ho přivedl zájem o lyžování, které pak aktivně provozoval. V roce 1908 si koupil horskou chalupu na Benecku, kam pravidelně zajížděl a tvořil. Zapojil se i do společenského života české menšiny a v roce 1913 byl jmenován čestným občanem obce Benecko. Je nazýván malířem Krkonoš. Ve své chalupě shromáždil rozsáhlou sbírku (cca 450 položek) historických artefaktů – nábytku, nádobí, nářadí, náčiní, uměleckých předmětů sakrálních i lidových. Sbírkou pak odkoupilo od jeho syna Krkonošské museum ve Vrchlabí.

Umělci na toulkách.

Některý z našich přátel poslal nám hrst snímků z letošních letních toulek známých tří mistrů palety. Malíři Ot. Bubeníček, Oskar Fiala a Cína Jelínek brouzdali se celé léto travinami a přinesli bohatou žeň do svých pražských atelierů. Mistr O. Bubeníček pochlubí se nám již v listopadu v páně Topičově salonu.

Takový umělecký vandr je přec jen ještě něco zcela odlišného od obvyklého života běhu ostatních smrtelníků. Na ty dny se nezapomíná! Škoda, že naši páni od palety jeví tak málo chuti k spisování svých dojmů a dobrodružství cestovních. Co by tu bylo zajímavé četby i poučné!

OTO BUBENÍČEK

OSKAR FIALA

CÍNA JELÍNEK

FOT. JOS. STÖKL v Čížové

Obr.11. Z dobového tisku, rok 1911

(Je nutno dodat, že na uvedeném obrázku došlo k záměně jmen malířů Bubeníčka a Jelínka, správně je tedy vlevo Cína Jelínek a vpravo Oto Bubeníček.)

Malíř Otto Bubeníček.

Malíř Cína Jelínek.

JOS. SEHNAL: KRAJINÁŘI V ŘÍŠI KRAKONOŠOVĚ.

(Episodka z lyžařské toulky.)

Krkonoše v zimě — toť kulisy k pohádce. Půdu pokrývá mohutná vrstva jiskřícího sněhu, chaloupky horalů vykukují z návějí sotva lomenicemi, stromy obrůstají od paty do hlavy křišťalovými jehlicemi, ověšují se sněhobílými krajkami z jíní utkanými, nebo čarovnou mocí mění se ve fantastické skupiny ledových panáků. A což ty hry mlh! Někdy jako závoje splývají se hřebenů v údolí, jindy divě se honí z roklí ke hřebenům a hned zakrývají, hned odhalují vděky hor. Někdy vše utone v mlhách, ale šedavé clony jako kouzlem náhle se rozptýlí a před udivenými zraky zazáří zlatoskvoucí hřebeny, zatím co údolí kryjí vlny mlhového moře. Krkonoše odívají se v zimě v roucho netušené krásy, takže vzbuzují u citelů přírody přívál hlubokých, nezapomenutelných dojmů.

Jaký div, že tam, kde nakupeno přírodních krás, tam že i umělci-malíři. A přece byli jsme překvapeni, když projíždějící na lyžích lesy nad Beneckem, znenadání jsme na ně najeli. Hle, ve skupině sněhem ověšených stromů malíř při práci, a nedaleko druhý. A jak se přizpůsobili zimní době. Sedi na sánkách a zpola vězí v kožíchu, zpola v kožešinovém pytlí.

Zarazili jsme u jednoho z umělců a sledujeme jeho práci. Malíř střídavě pohlíží na blízkou skupinku stromů sněhem ověšených i na ozářené výšiny v pozadí a hbitě nanáší barvy. Zprvu vše nejasné a neurčité vystupuje ponenáhlu výrazněji, až se konečně pod štětcem umělce vynořuje krajinka věrně ve svém půvabu, jak ji zříme ve skutečnosti. „Kolik za ten obraz, mistře?“ zkouším žertem umělce beze všeho úvodu. Mistr obrátil po mně své bodré oči, zajel si pravicí do hustých vousů s brady širokým proudem splývajících, a s humorem odvětil: „Inu, ještě jsem to nepočítal, ale zrovna jsem si myslil, všechno stoupá, plátno, papír, olej, barvy, a k tomu ta režie tady v horách. Člověk se musí vypravit jako do Sibiře, a co se nadře a napotí, než to všechno vytáhne bezednými závěsemi na sánkách do těch kopců. A v jaké „psině“ se tu kolikrát lopotíme. Jednou metelice, po druhé vichřice, jindy mráz a někdy všechno dohromady. Nevíme věru, máme-li vycenit *kupcům* „kumšt“ nebo to trmácení se sánkami a ostatní svízele?“ A projel si zas vousy, usmál se a dal se opět do práce. „Nesmím dlouho otálet“ — dodával po chvilce, — „když tu musíme za mrazu vysedět 3—4 hodiny, máme toho až po krk, a zvláště když stromečky začnou dovádět a nečekaně zasypou nás i s celým krámem sněhovými chuchvalci.“ A už jako by na nás zapomněl, vnořil se do své práce. Nevyrušovali jsme víc a vyrazili jsme na další pouť, ale krásné obrázky tkvěly nám ještě dlouho v myslích.

Náhoda nám přála, že jsme se s malíři setkali ještě na „Zlaté vyhlídce“ na Benecku. Rozbili tam na nějakou dobu svůj stan a odtamtud podnikali své „lovecké“ výpravy. Večer zasedli „v kavárně“ a při besedě plné šprýmů rozdýmali svá „krematoria“, přezpívali řadu písniček a někdy pro ukrácení chvíle čtali do turistické knihy roztomilé kresbičky nebo vtipné karikatury. Zde jsme se seznámili s nimi blíže a prohlédli jsme si i jejich poklady, galerii asi třiceti obrázků, snesených z potulek v okolí. „Tu nad mou postelí jsou moje věci,“ podotkl O. Bubeníček — „a tuhle ty jsou zas moje,“ dodal C. Jelínek. Hrst obrázků, ale stačila by málem na celou výstavu.

Oba umělci opustili už i se svou kořistí říši Krakonošovu. Kam se asi ty obrázky rozptýlí? A zdaž budoucí majitelé těch rozkošných originálů si uvědomí, že autoři zimních krajinek museli překousati leckterou útrapu, než dostali svá díla „pod střechu“?

6. Sportovní záliby

Některé stručné biografie o malíři uvádějí, že Cína Jelínek "... byl nadšeným, či výborným lyžařem ...". V knihovně Národního muzea v Praze je zachována Ročenka Českého ski klubu Praha, vydaná v r. 1927 na paměť 40. výročí zavedení lyží do Čech^[20] a rovněž sbírka tzv. staničních knih z Benecka^[12], kde lze najít podrobnější informace k těmto jeho sportovním zálibám.

Český ski klub Praha (dále ČSK Praha) byl založen již v roce 1887. Cína Jelínek se stal jeho členem roku 1917, ale - jak sám dodával - lyže si opatřil a lyžoval již několik let předtím. V letech 1921-1927 byl aktivním instruktorem lyžování ČSK Praha. Fotografie na obr.13. je z lyžařského kurzu pod jeho vedením.^[11]

Obr.13. Cína Jelínek při lyžařském výcviku

Aktivně se účastnil klubových lyžařských závodů a ve své třídě dokonce získal několik cen (jednu první, jednu druhou a dvě třetí). Byl také členem pořadatelského a soudcovského sboru mnoha krkonošských lyžařských závodů, a to i na úrovni mistrovství republiky. Při závodu na 50 km v roce 1922 ho zachytila karikatura (patrně od O. Bubeníčka),^[21] – viz obr.14.

Obr.14. Ze staničních knihy - Cína Jelínek jako funkcionář při lyžařském závodu

Cína Jelínek se také účastnil zájezdů ČSK Praha, např. do Vysokých Tater nebo Beskyd, ze kterých si vždy přivázel náměty k obrazům.

Další informace (zejména zábavného charakteru) o lyžařských aktivitách F. C. Jelínka a jeho přátel-malířů poskytují tzv. staniční knihy z horských chat a hotelů. Tyto knihy hostů, jejichž hlavním posláním bylo zajistit evidenci lyžařů při podnikání zimních túr z důvodů jejich bezpečnosti, se pak staly dokladem historie a rozvoje lyžování v Krkonoších. Současně na jejich stránkách nalézáme množství vtipných textů, veršů a obrázků, jejichž autory byli nejrůznější i známí mistři štětky.

S myšlenkou zavedení staničních knih přišel známý propagátor lyžování a zakladatel prvního lyžařského klubu v českých zemích (ČSK Praha, 1887) Josef Rössler-Ořovský. V letech 1903-1922 jich osobně rozdával na hlavní krkonošské boudy celkem čtyřadvacet. Sám předseda ČSK Ořovský, o němž bylo známo, že bez pastelek na hory nejezdil, s výzdobou staničních knih začal. Svá sdělení ozdobil buď kresbou barevného odznaku ČSK, nebo jinak oživoval knihy kresbami v době Vánoc, Velikonoc, a při závodech. Ukázka jedné takové skici od Rösslera-Ořovského je na obr.15.^[22]

Obr.15. Ze staniční knihy – skica od J. Rösslera-Ořovského

Ořovského příkladu pak následovali další, Cína Jelínka, Otu Bubeníčka nebo Josefa Aleše-Lyžce nevyjímaje. Bohužel, častým užíváním a ještě častějším prohlížením některé knihy vážně utrpěly.

Lyžovat do Krkonoš na Benecko začal Cína Jelínek jezdit v roce 1915. Nejdříve s přáteli – malíři, později i se svou rodinou – ženou Emou a synem Ladislavem. Na Benecku si oblíbil horský hotel “Zlatá vyhlídka”, kam jezdil pravidelně, nejčastěji kolem Vánoc, a to až do roku 1938, kdy nastala pauza z důvodu připojení obce Benecko k Říši. Po válce však své pobyty obnovil již na podzim 1945. Pobyty na “Zlaté vyhlídce” vždy důsledně využíval jak pro lyžování, tak pro malířskou tvorbu – o tom více na jiném místě této práce. Podud jde o “příspěvky” do staničních knih, Cína Jelínek nezůstával pozadu. Pro ilustraci uvádím dvě vtipné ukázky na obr.16. a obr.17. z pobytu s přítelem – malířem B. Peroutkou v únoru 1918.

(Za povšimnutí stojí i “grafická” signatura Cíny Jelínka na obou následujících obrázcích vpravo dole.)

1. II 1918 / v Kancel Peroutky s chodí, / ten chytá vlny
II 1918 / Graf / Karel Hron

19/II — 28/II 1918

Běda Peroutka

Cina Jelínka

Nehoda malíře Bědy Peroutky čili když se směje
Krakonoš naposled, směje se nejlépe!

Na Benecku dneska zle je.
Krakonoš tam strašně kleje
a hubuje k nevíře:
„Hrom* je sper, ty malíře!“

Vztekem fouká co má dechu,
že až vítr beže střechu.
To však lidičky zlatí
na Peroutku neplatí.

Nechat jak chce v větru zkusi
Běda malovatí musí
jen pod vousy směje se:
„Však mne čert neodnese.“

Za sánkami Běda spěje,
pot se sněho crčkem leje,
supí, nadává a kleje.
A Krakonoš?

Pilně u práce si sedí
sánek svých však si nehledí.
To jak Krakonoš hle zblejsk'
„Já mám nápad“ sobě vejsk'.

Na Peroutku vztekle kouknul
do sáněk jen lehee fouknul
a sánky než řek' bys pět
hned se dali sami v let.

Od Benecka dolů z obce
k Štěpanicím jdeto skopce
sáně rychle mizí v dáli,
v stopách jich se barvy válí.

Ten se směje!

Cina

*) Hrom, ne Hron! Pozn. sazeče.

Obr.17. Ze staniční knihy – příspěvek od Cíny Jelínka, část 2

7. Čestná občanství

Malíř František Cína Jelínek si během svého života velmi oblíbil zejména dvě místa, kde rád pobýval a tvořil – obec Benecko v Krkonoších a obec Křížánky na Českomoravské vysočině. K oběma místům a jejich obyvatelům měl vřelý vztah, v obou obcích se i různými způsoby společensky angažoval. Proto není divu, že mu obě udělily čestné občanství.

Nejprve tedy Benecko. V pamětní knize obce se uvádí: ^[23]

“ Na schůzi obecního zastupitelstva dne 8. března 1931, jmenován byl malíř František Cína Jelínek čestným občanem zdejší obce za zásluhy, kterými se o zdejší obec a zvláště o chudou školní mládež zasloužil.”

Jako poděkování a výraz vděku napsal malíř posléze (17.8.1947) kronikáři obce dopis, ve kterém se vyznává a rekapituluje svůj vztah k tomuto místu: ^[24]

“ Ale teď k tomu hlavnímu. Hlavní je, jak jsem poznal Benecko.

Ponejprve přišel jsem tam v roce 1915, v červnu, s přítelem Janem Bucharem, řídícím učitelem ze Štěpanic. Bylo to právě v den, kdy se loučili benečtí odvedenci, mezi nimi hotelier ze “Zlaté vyhlídky”, František Raab. Benecko před tím jsem znal pouze z “Vyhlídky” na Kozinci, neboť v zimě před tím pobývali jsme s kolegou malířem O. Bubeníčkem v Jilemnici u Zelinků. V roce šestnáctém jsme hned po Novém roce jeli s O. Bubeníčkem přímo na Benecko na “Zlatou vyhlídku”, zdrželi se přes 14 dní, pilně malovali a také lyžovali. V prosinci téhož roku jsem tam o sv. Mikuláši jel opět, tentokrát s dnes již zemřelým kolegou St. Feiklem, a vrátili se den před Štědrým večerem. Výsledkem, jaksi ovocem naší práce byla společná souborná výstava nás obou, pořádaná na jaře r. 1947 v Rubešově saloně v Praze, pod názvem “Krkonoše v zimě”. Byla to vlastně první propagace Benecka a jeho zimních krás.

Téhož roku vstoupil jsem do Českého Ski klubu v Praze, opatřil ženě a synkovi lyže (své jsem měl již dříve), prožil Štědrý den poprvé na “Zlaté vyhlídce” a zdržel jsem se tam s rodinou až do sv. Tří králů. Od té doby na čtrnáctidenní pobyt jsem tam zajížděl skoro pravidelně až do neblahého roku třicátého devátého (vlastně osmého), kdy okupanti Benecko “připojili” k říši a my tam již nesměli. Pouze dvakrát jsem prožil Štědrý den se Ski klubem Praha jinde, a to jednou v Tatrách a jednou v Beskydách, ale zato hned po Novém roce jel jsem k Rábům na lednový pobyt a někdy i únorový, ba leckdy jsem tam vlastně prožíval celou zimu, maloval, lyžaril, dělal – ovšem bezplatného – lyžařského instruktora; zúčastnil jsem se též ve své třídě několika klubových závodů, pokud vím, čtyř ... a docílil čtyř cen (1 první, 1 druhou a dvou třetích). Jinak jako člen soudcovského sboru Svazu lyžařů RČS jsem při různých závodech soudcoval a staral se o to, aby závody právě na Benecku byly pořádány.

V té době žil též na své staré ale krásné chalupě milý, dnes již také zvěčnělý kolega malíř Frant. Hron, který denně za mnou na Vyhlídku přijížděl, a tak jsme měli, přítel Raab a já – třetího do mariáše! Tak se stalo Benecko pomalu mým stálým, hlavně zimním sídlem až do okupace. V létě jsem tam dlel pouze dvakrát, vždy po dva měsíce, a to v roce 1918 a 1925. S malířem Jindřichem Bubeníčkem (bratrem Oty B.) jsem tam byl jednou na podzim, kdy nás tam v říjnu zastihl již první sníh.

Po poslední válce přijel jsem na Benecko poprvé teprve v září 1945 (kdy se tam odkrývala deska p. řídícímu, malíři a spisovateli Šírovi), a rok na to též v září 1946. Vánoce však dle staré tradice (Štědrý den a dny do Silvestra posledního roku) jsme tam již opět prožívali vesele s celou rodinou a příští vánoce

nebudou zase než tam, nejméně jako obvykle 14 dní. Však jsem tam byl letos nejen od Štědrého dne loňského do Tří králů, ale v únoru a v březnu opět.

Na všechny zájezdy, na všechny ty veselé večery, Silvestry s bohatým programem mám nejkrásnější vzpomínky. Na sbírku pro školní mládež nikdy jsme při tom nezapomínali ...“.

Horské a podhorské oblasti a scenérie, a tedy i Českomoravská vysočina, Cínu Jelínka vždy přitahovaly. V roce 1920 přijela do města Svatka skupina malířů–krajinářů z Prahy – Ota a Jindřich Bubeníčkové, František Cína Jelínek, Rudolf Vejrych a Josef Fiala. Scházeli se k přátelskému posezení mimo jiné i v restauraci “U Šillerů”, kde je to dodnes zdokumentováno. Cína Jelínek si Svatku a okolí velmi oblíbil, nacházel zde vhodné náměty a inspiraci pro své obrazy. Nedaleko, v obci Křižánky si postavil domek a od roku 1934 sem i s rodinou pravidelně jezdil. Trávil zde většinou čas od jara do podzimu, ale zimní scenérie některých jeho obrazů svědčí o tom, že zde nezřídka pobýval i v zimě. S místními starousedlíky se velmi sblížil díky své srdečné povaze.

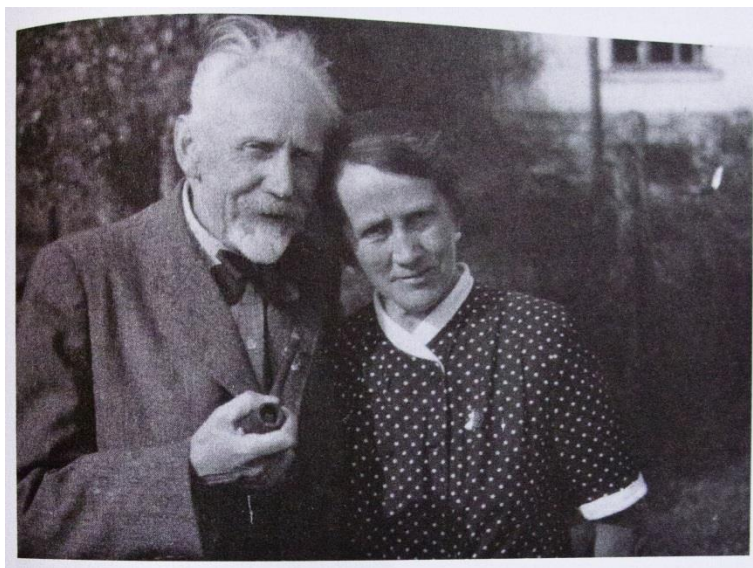
V létě roku 1953 se v Křižánkách v budově národní školy konala poprvé výstava prací regionálních malířů Vysočiny, kterou pomáhal zorganizovat, a které se svými patnácti plátny zúčastnil. Touto výstavou byla založena tradice letních výstav regionálních umělců, která v Křižánkách trvá dodnes.

Fotografie malířů zúčastněných na této výstavě v roce 1954 je na obr.18. Na ní je Cína Jelínek sedící, třetí zprava.

Obr.18. Účastníci výstavy malířů Vysočiny v Křižánkách, rok 1954

Čestné občanství Českých Křižánek bylo Františku Cínovi Jelínkovi uděleno 18.6.1948 na schůzi rady MNV “ ... za jeho prokázané dobrodiní vůči občanstvu.”^[11]

Obr.19. František Cína Jelínek s chotí, rok 1946

8. Stručná biografie

František Cína Jelínek, r.1917

1882	6. června se narodil František Jelínek v Praze Karlíně v rodině hostinského Josefa Jelínka
1891–1895	studium na reálném gymnáziu v Praze v Křemencově ulici
1895–1897	tři semestry studia na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u prof. E. K. Lišky
1897–1898	jeden rok praxe u pražského ilustrátora a nakladatele P. Körbera
1900–1907	studium na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. V. Hynaise a prof. R. z Ottenfeldů
1915	první návštěva obce Benecko v Krkonoších
1916	první pobyt v horském hotelu „Zlatá vyhlídka“ na Benecku s kolegou-malířem O. Bubeníčkem a St. Feiklem. Od té doby sem pravidelně zajíždí na zimní pobyt s přáteli-malíři a s rodinou. Lyžuje a v okolí maluje
1917	výstava „Krkonoše v zimě“ v Rubešově salonu v Praze, se St. Feiklem
1917	vstup do Českého ski klubu Praha, aktivně se zde angažuje
1920	první návštěva města Svratka na Českomoravské vysočině společně s malíři-krajináři z Prahy. Svratku a okolí si velmi oblíbí
1924	autorská výstava „Naše hory“ v Topičově salonu v Praze
1928	maluje oponu pro ochotnické divadlo Sokola ve Svratce s kolegy O. Bubeníčkem a J. Fialou

- 1931** dostává čestné občanství obce Benecko v Krkonoších
- 1934** postavil si domek v Křižánkách na Českomoravské vysočině. Od té doby tam pravidelně pobývá s rodinou od jara do podzimu. Maluje v okolí
- 1948** dostává čestné občanství obce Křižánky
- 1953** v Křižánkách založena tradice každoročních výstav prací malířů Vysočiny, trvající dodnes
- 1961** 3. února František Cína Jelínek v Praze umírá.

9. Internetové aukce obrazů – výhody, rizika, padělký

Internetové aukce představují dnes mezi veřejností široce rozšířený způsob nákupu a prodeje uměleckých děl, a tedy i obrazů. Tohoto trhu se účastní jak jednotlivci, sběratelé – amatéři, tak jsou zde zastoupeny i profesionální kamenné galerie. Výhodou na straně nabídky je snadná a masová přístupnost potenciálních kupců k vystaveným dílům, měřená např. počtem přístupů a shlédnutí příslušné webové stránky. Na straně poptávky je výhodou časová úspora, možnost účinné “filtrace” se zaměřením na sledovaný předmět, autora či dílo. O ekonomických výhodách internetového trhu svědčí koneckonců i přítomnost renomovaných kamenných galerií na specializovaných aukčních portálech.

Uvedené výhody však vyvažují určitá rizika, obecně spojovaná s tímto médiem. To platí zejména pro nespecializované aukční portály s opravdu masovou oblibou (např. Aukro), jež jsou mezi sběrateli nechvalně známé poměrně vysokým výskytem padělků.

Padělek (falzum, falzifikát) ^[39] lze terminologicky vymezit jako *“napodobeninu jiného předmětu, který je významně hodnotnější než padělek, pořízenou neoprávněně, z neetických nebo ziskových důvodů”*.

Fenomén padělatelství se zhruba v posledních dvaceti letech u nás velmi rozšířil, jednak v návaznosti na rostoucí poptávku po hodnotných uměleckých dílech (která se stala též investičním nástrojem), jednak právě rozvojem jejich internetového prodeje. Podíl falz na celkovém objemu obchodu s uměním, a tedy i obrazů, lze jen velmi těžko odhadnout (někdy se udává hodnota až 40 %), je však zřejmé, že i zde platí úměra mezi poptávkou a nabídkou. Nejčastěji padělanými autory v tuzemsku bývají malíři první poloviny 20.století (Aleš, Chittussi, Kaván, Lada, Filla, Čapek, Zrzavý, Špála, a další), ale i někteří žánraní a oblíbení současníci (Kodet, Kanyza).

Nicméně je třeba mít na paměti, že se nepadělají jen drahá a hodnotná díla, kdy kupující jedná opatrněji a původ díla pečlivě zkoumá, ale i díla hodnoty nižší, kdy se mnozí mylně domnívají, že jejich padělání by se falzifikátorovi snad ani nevyplatilo. I falzum však může svému majiteli přinášet dlouhá léta radost a zdobit jeho sbírku či obydli. Nepravost díla se někdy prokáže, teprve když se majitel rozhodne dílo prodat a kupující začne jeho pravost pečlivě zkoumat. Zatímco méně zdařilé padělký lze často poznat i pouhým okem poučeného laika, zdařilá falza odhalí často až podrobná a nákladná víceoborová analýza.

Jak se tedy snažit padělkům vyhnout a na co si dát pozor při koupi obrazu, zejména prostřednictvím internetových sukci:

- může být podezřelý, když dílo významného umělce je nabízeno za velmi výhodnou cenu
- prodávající s prodejem nápadně spěchá
- prodávající působí nepřesvědčivě, na případné dotazy odpovídá zmatečně, ve svých tvrzeních si odporuje, není schopen věrohodně doložit původ díla
- signatura díla působí nevěrohodně, příp. je použita signatura z jiného období tvorby
- motiv, místo, atd. se vymykají zaměření autora v daném období jeho tvorby
- desítky let starý obraz je nápadně čistý, barvy “jen září”
- obraz nemá původní rám

- rub obrazu je nově přelepovaný. Naopak, pravděpodobnost originality zvyšuje autorův vlastnoruční přípis (věnování, název obrazu, popis místa) na rubu obrazu.

Je nepochybné, že výskyt padělků v oběhu narušuje celý trh s uměleckými díly a snižuje právní i obchodní jistotu všech jeho účastníků.

10. PŘÍLOHA – Ukázky z malířské tvorby

Do této kapitoly bylo vybráno celkem 38 děl akademického malíře Františka Cíny Jelínka, vytvořených v časovém rozpětí zhruba padesáti let. Výběr si nekladal za cíl být zcela objektivní, a byl rovněž omezen rozsahem této práce. Dále nebylo možné zařadit díla, reprodukováná v aukčních nabídkách v nevyhovující technické kvalitě a také díla s málo věrohodnou autenticitou.

Zaměřil jsem se na obrazy Cíny Jelínka nabízené v několika vybraných galeriích a internetovém portálu Aukro za posledních zhruba pět let, a rovněž na obrazy v dostupných soukromých sbírkách. Obrazy jsou řazeny chronologicky podle data zhotovení, díla bez datace jsou zařazena na konci.

Seznam uvedených děl je nejprve přehledně popsán i s doplňujícími informacemi v Tab.2., pak následují ukázky samotné.

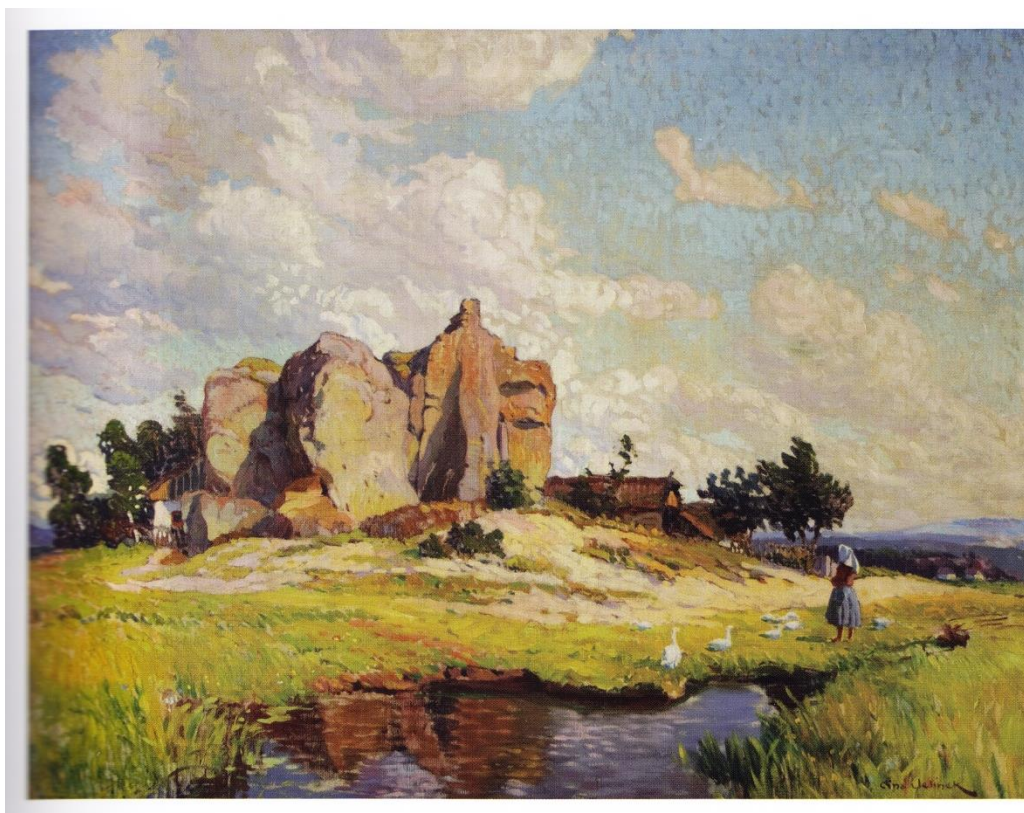
Položka č.	Název díla	Rok zhotovení	Technika	vx š [cm]	AUKCE		Poznámka
					losaž.cena[Kč]	Pořadatel	
1.	Chalupa ve stráni	1905	olej, karton	23 x 30	3 950,-	Aukro	Ranný Cína Jelinek
2.	Letní nálada	1915	olej, plátno	72 x 94			Galerie Kroupa, výstava v 5/2010
3.	Chalupa na Benecku	1917	olej, plátno, karton	27 x 35			Galerie Kroupa, výstava v 5/2010
4.	Předjaří	1918	olej, karton	48 x 70	10 000,-	Galerie Národní, P1	2/2008
5.	Zimní krajina	1920	olej, karton	32 x 40	7 600,-	Galerie Národní, P1	10/2007
6.	Žabí skála	1924	olej, karton	36 x 52	7 100,-	Galerie Národní, P1	5/2008
7.	Zimní podvečer	1925	olej, karton	34 x 50	4 000,-		soukromá sbírka
8.	Krajina	1927	olej, karton	36 x 61		1. Art Consulting	
9.	Pohled na Trosky v zimě	1929	olej, karton	21 x 35	4 900,-	Galerie Národní, P1	2/2008
10.	Podzim na Vysočině	1929	olej, karton	36 x 51	7 000,-	Aukro	
11.	Vysočina-Devět skal	1930	olej, plátno	80 x 113	33 500,-	Aukro	
12.	Zima na horách	1931	olej, plátno	50 x 70	12 500,-		soukromá sbírka
13.	Jarní nálada	1931	olej, karton	38 x 54	16 000,-		
14.	Jaderské pobřeží	1933	olej, karton	36 x 51	8 200,-	Galerie Národní, P1	10/2007
15.	Zimní krajina s chalupou	1934	olej, karton	25 x 35	15 000,-	Dorotheum	11/2008
16.	Velikonoce v horách	1934	olej, karton	36 x 51	15 500,-	Antik P. Jablonský	
17.	Motiv z Vysočiny	1935	olej, plátno	40 x 60	15 500,-	Aukro	
18., 18a.	Večer v horách	1936	olej, plátno	26 x 37	7 500,-		soukromá sbírka
19.	Samota v zimě	1937	olej, plátno	50 x 78	12 000,-	Aukro	12/2012
20.	Krajina s figurál. stáří	1939	olej, karton	36 x 53	10 000,-	Galerie Národní, P1	2/2008
21.	Zima na horách	1941	olej, plátno	41 x 64	5 700,-		soukromá sbírka
22., 22a.	Žně na Vysočině	1942	olej, plátno	38 x 54	9 000,-		soukromá sbírka
23.	Kvetoucí strom	1951	olej, plátno	36 x 53	16 500,-	Antik P. Jablonský	
24.	Dálky u Křížánek	1953	olej, karton	35 x 50	10 200,-	Aukro	10/2013

25.	Motiv z Benecka	1953	olej, plátno	36 x 51				soukromá sbírka, Benecko
26.	Podhorská chalupa	1953	olej, plátno	31 x 41	9 700,-			soukromá sbírka
27.	Předjaří	1956	olej, plátno	70 x 103	22 000,-	Aukro		
28.	Z Vysočiny	1957	olej, plátno	37 x 53	10 600,-	Aukro	10/2013	
29., 29a.	Pazderka u Čes. Milov	*	olej, plátno	29 x 42				soukromá sbírka
30.	Krajina-hory	*	olej, plátno	28 x 43	3 700,-			soukromá sbírka
31.	Krajina před bouří	*	olej, karton	37 x 52	9 500,-	Galerie Národní, P1	9/2008	
32.	Předjaří	*	olej, karton	35 x 50	7 100,-	Galerie Národní, P1	2/2008	
33.	Letní krajina	*	olej, karton	37 x 52	9 100,-	Galerie Národní, P1	2/2008	
34.	Motiv z Dalmácie	*	olej, karton	36 x 51	6 000,-	Galerie Dorotheum	9/2012	
35.	Krajina se stavením	*	olej, plátno	50 x 70	10 000,-	Galerie Dorotheum	9/2012	
36.	Podzim na Vysočině	*	olej, plátno	49 x 71	10 000,-	Galerie Dorotheum	9/2012	
37.	Pohled na Kokrháč	*	olej, plátno	30 x 40				soukromá sbírka, Benecko
38., 38a.	Býv. "Dvůr" v Č. Křižánkách	*	olej, plátno	36 x 51				v majetku MÚ Křižánky

Tab. 2. Seznam obrazů v Příloze s doplňujícími údaji

1. Chalupa ve stráni, r.1905, olej, karton, 23x30 cm

2. Letní nálada, r.1915, olej, plátno, 72x94 cm

3. Chalupa na Benecku, r.1917, olej, plátno, karton, 27x35 cm

4. Předjaří, r.1918, olej, karton, 48x70 cm

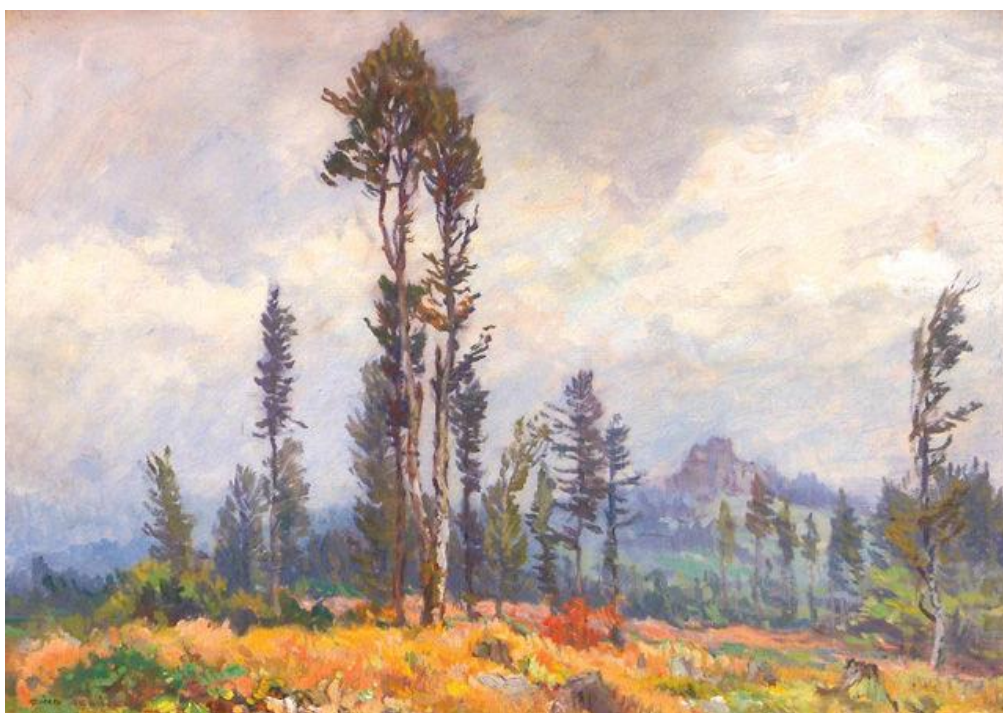
5. Zimní krajina, r.1920, olej, karton, 32x40 cm

6. Žabí skála, r.1924, olej, karton, 36x52 cm

7. Zimní podvečer, r.1925, olej, karton, 34x50 cm

8. Krajina, r.1927, olej, karton, 36x61 cm

9. Pohled na Trosky v zimě, r.1929, olej, karton, 21x35 cm

10. Podzim na Vysočině, r.1929, olej, karton, 36x51 cm

11. Vysočina-Devět skal, r.1930, olej, plátno, 80x113 cm

12. Zima na horách, r.1931, olej, plátno, 50x70 cm

13. Jarní nálada, r.1931, olej, karton, 38x54 cm

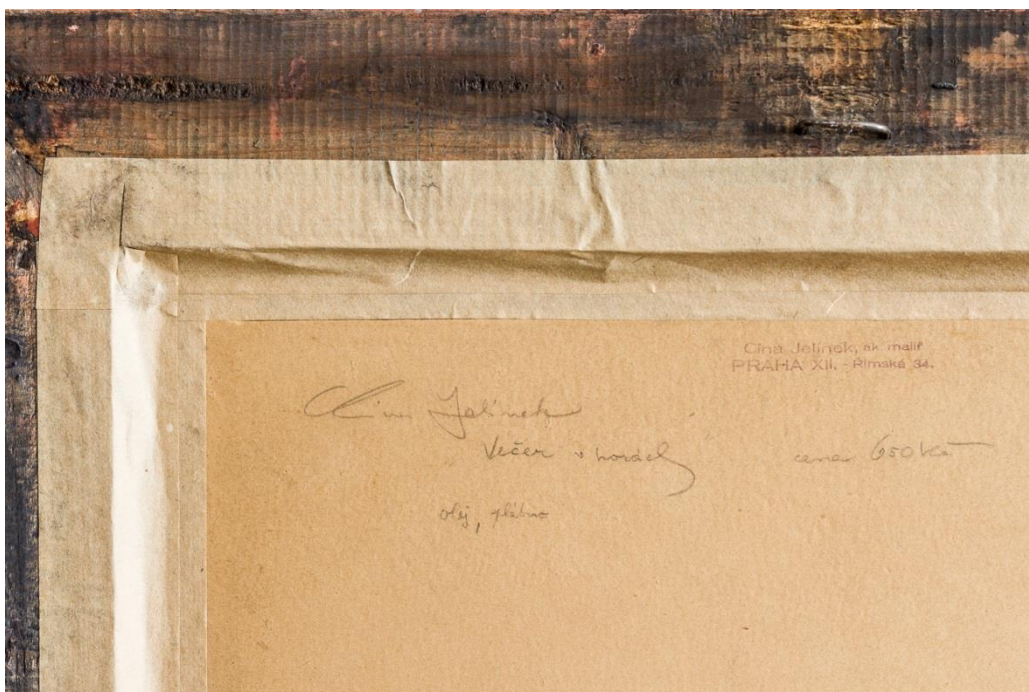
14. Jaderské pobřeží, r.1933, olej, karton, 36x51 cm

15. Zimní krajina s chalupou, r.1934, olej, karton, 25x35 cm

16. Velikonoce v horách, r.1934, olej, karton, 36x51 cm

18a. Autorův přepis na rubu obrazu z položky 18.

19. Samota v zimě, r.1937, olej, plátno, 50x78 cm

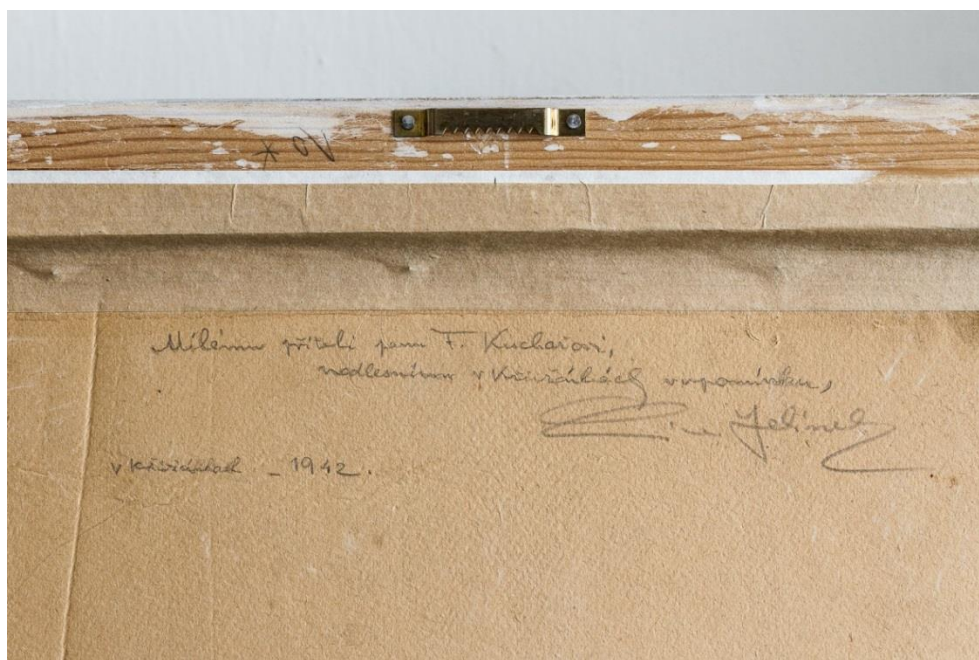
20. Krajina s figurální stafáží, r.1939, olej, karton, 36x53 cm

21. Zima na horách, r.1941, olej, plátno, 41x64 cm

22. Žně na Vysočině, r. 1942, olej, plátno, 38x54 cm

22a. Autorův přípis na rubu obrazu z položky 22.

23. Kvetoucí strom, r.1951, olej, plátno, 36x53 cm

24. Dálky u Křižánek, r.1953, olej, karton, 35x50 cm

25. Motiv z Benecka, r.1953, olej, plátno, 36x51 cm

26. Podhorská chalupa, r.1953, olej, plátno, 31x41 cm

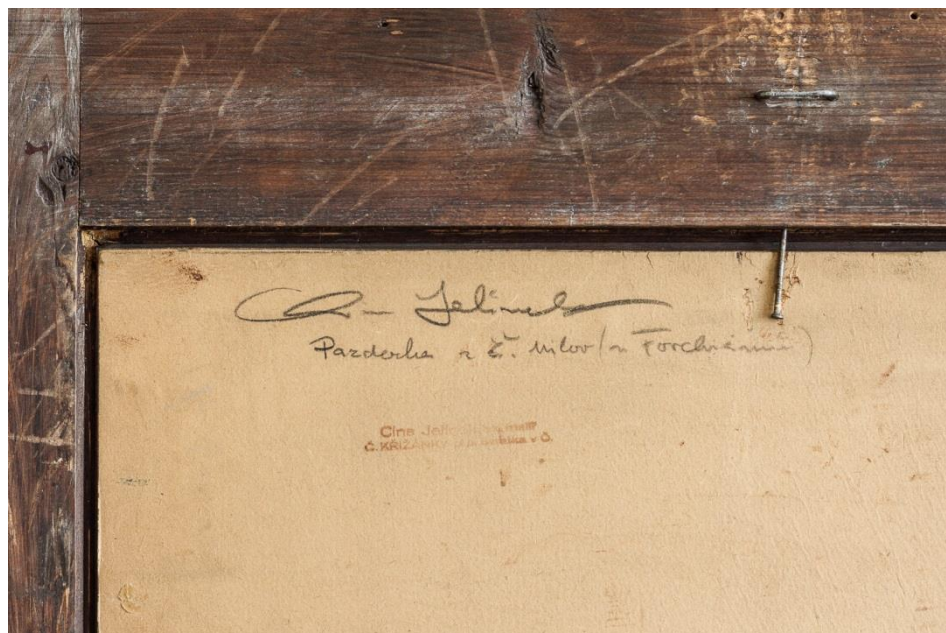
27. Předjaří, r.1956, olej, plátno, 70x103 cm

28. Z Vysočiny, r.1957, olej, plátno, 37x53 cm

29. Pazderka u Českých Milov, olej, plátno, 29x42 cm

29a. Autorův přepis na rubu obrazu z položky 29.

30. Krajina – hory, olej, plátno, 28x43 cm

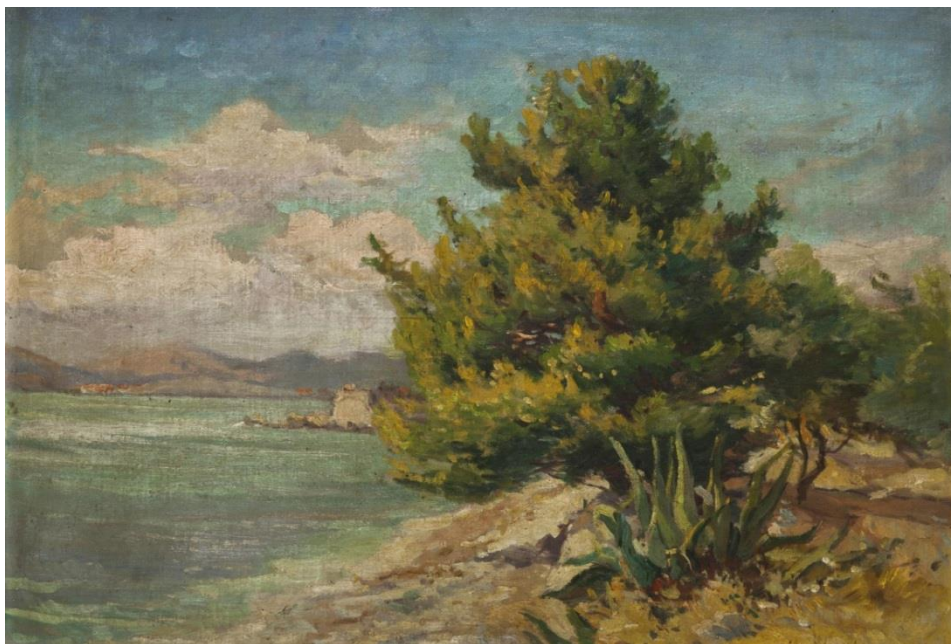
31. Krajina před bouří, olej, karton, 37x52 cm

32. Předjaří, olej, karton, 35x50 cm

33. Letní krajina, olej, karton, 37x52 cm

34. Motiv Dalmácie, olej, karton, 36x51 cm

35. Krajina se stavením, olej, plátno, 50x70 cm

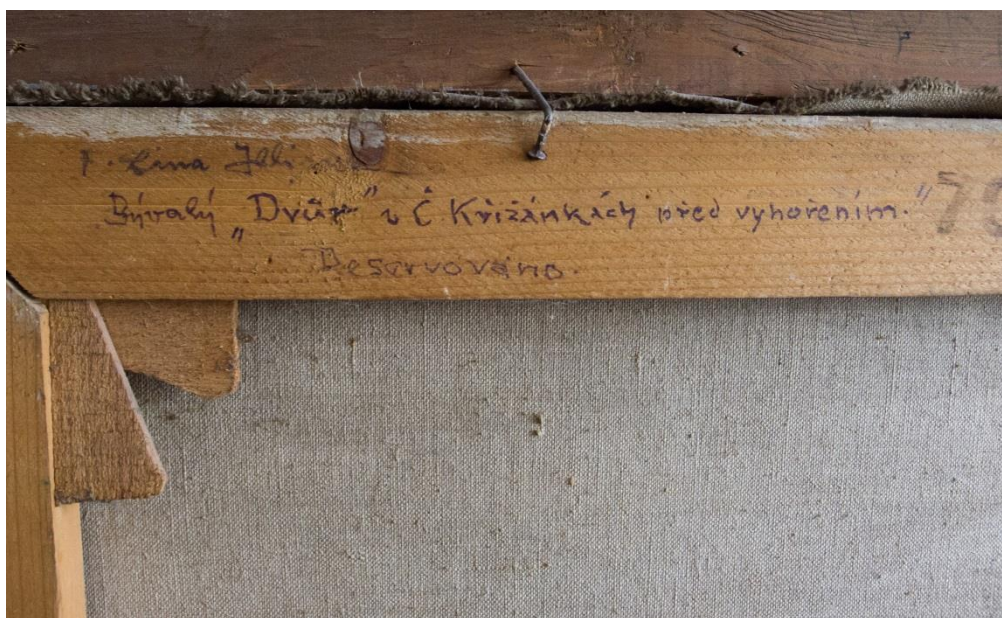
36. Podzim na Vysočině, olej, plátno, 49x71 cm

37. Pohled na Kokrháč, olej, plátno, 30x40 cm

38. Bývalý „Dvůr“ v Českých Křižánkách, olej, plátno, 36x51 cm

38a. Autorův přípis na rubu obrazu z položky 38.

11. Odkazy a použitá literatura

a) knižní publikace

- [1] TOMAN, P. *Nový slovník československých výtvarných umělců*. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1993, díl I. (A-K), heslo: *Jelínek, Cína František*.
- [2] *Tamtéž*, heslo: *Bubeníček, Oto*.
- [3] *Tamtéž*, heslo: *Feigl, Stanislav*.
- [4] *Tamtéž*, heslo: *Fiala, Josef*.
- [5] *Tamtéž*, heslo: *Fiala, Oskar*.
- [6] *Tamtéž*, heslo: *Hron, František Karel*.
- [7] TOMAN, P. *Nový slovník československých výtvarných umělců*. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1993, díl II. (L-Ž), heslo: *Peroutka, Bedřich*.
- [8] MALÝ, Zb. (ed.). *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-1999*. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1999, díl IV. (Ch-J), s. 218.
- [9] Archiv hl. města Prahy, sbírka matrik.. *Signatura KAR NII*, č. 370, záznam ze 6. června 1882.
- [10] Akademie výtvarných umění v Praze, listinný archiv. *C.k.akademie umění v Praze, Katalog průpravky, 1900-1901*. Jelínek František.
- [11] RUDOLFOVÁ, V. *Kraj návratů a vzpomínek*. Praha: SURSUM, 2013, s. 68-75.
- [12] Národní muzeum v Praze, Sbírka dějin tělesné výchovy a sportu, listinný archiv. *Turistika/Klub českých turistů/Staniční knihy horských chat*. Evid.č. 36 Benecko, 1914-1924.
- [13] *Mistrovské doteky českého impresionismu*. Litomyšl: Galerie Kroupa, 2010, s. 3, 21, 22.
- [14] HUBIČKOVÁ, L. a kol. *Svratka včera a dnes*. Svratka: Obecní úřad, 1995, s. 16-19.
- [15] VALENTA, J (ed.). *Malované opony divadel českých zemí*. Praha: NIPOS, 2010, s. 166, 167.
- [16] KNÍŽÁK, M. *Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v českých zemích a na Slovensku od vystopovatelné minulosti do roku 1950, (A-L)*. Hr.Králové: NUCLES HK, 2005, s. 137-138, 388, 559-561.
- [17] HOROVÁ, A. (ed.). *Nová encyklopedie českého výtvarného umění, A-M*. Praha: Academia, 1995, s. 95.
- [18] *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců, díl XI., (Pau-Pop)*. Ostrava: Chagall, 2003, heslo: *Peroutka, Bedřich*.
- [19] *Ottův slovník naučný nové doby, dodatky k velikému Ott. s. n.* Řídí sbor vrchních redaktorů, díl 3, sv. 1. Praha: Nakladatelství J.Otto s.r.o., 1934, s. 171, heslo: *Jelínek, František Antonín*.

- [20] *Ročenka ČSK Praha, vydaná na paměť 40letí zavedení lyží do Čech, 1887-1927.* Praha: ČSK, 1927.
- [21] SUK, A. Ze staničních knih. In: *Krkonoše a Jizerské hory*, roč. 2010, č. 1, s. 44.
- [22] *Tamtéž*, roč. 2009, č. 11, s. 25.
- [23] *Pamětní kniha obce Benecka, díl II, do konce roku 1947.* Sebral Josef Panýr, ředitel měšťanské školy v.v. v Praze, s. 159-160.
- [24] *Tamtéž*, s. 161-163.

b) internetové zdroje

- [25] *100 let Křemencárny, Almanach ke 100. výročí školní budovy.* Připravil kolektiv SPŠCH, 1994; viz: http://www.mssch.cz/sites/default/files/_hromada/almanachy/almanach1994.pdf.
- [26] *Wikipedie, otevřená encyklopedie*; viz: <http://www.wikipedia.org/>, heslo: *E. K. Liška*.
- [27] *Tamtéž*, heslo: *Vojtěch Hynais*.
- [28] *Tamtéž*, heslo: *Stanislav Feigl*.
- [29] *Tamtéž*, heslo: *Ota Bubeníček*.
- [30] *Tamtéž*, heslo: *Hypokoristikon*.
- [31] *Slovník českých nakladatelství*; viz: <http://www.slovník-nakladatelství.cz/pavel-korber.html>.
- [32] *ARTMUSEUM.CZ*; viz: <http://www.artmuseum.cz/umelec.php>, heslo: *Vojtěch Hynais*.
- [33] *Wikipedia, der freie Enzyklopedie*; viz: <http://de.wikipedia.org/>, heslo: *Rudolf Otto von Ottenfeld*.
- [34] *Muzeum umění Olomouc, katalog Clavius*; viz: <http://muo.olmuart.cz/clavius/>, předmětové heslo: *Jelínek František Cína*.
- [35] *Národní galerie – katalog knihovny*; viz: <http://vp.ngprague.cz:8088/index.php>, heslo pro hledání v katalogu: *Jelínek František Cína*.
- [36] *Systém Kramerius 4 – digitální knihovna pro zpřístupnění kulturního dědictví*; viz: <http://kramerius.mzk.cz/search> ... *Národní listy*, roč. 64, č. výt. 323, 23.11.1924, s. 5.
- [37] *Tamtéž*, *Lidové noviny*, roč. 32, č. výt. 575, 16.11.1924, s. 7.
- [38] *Databáze českého amatérského divadla*; viz: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php>, ...*osobnosti: Hron, František Karel, malíř*.
- [39] *Internetový portál ART+, vše o trhu s uměním*; viz: <http://www.artplus.cz/cs/kategorie/komentare/1>, články: *Koupil jsem falzum I (3.3.2014), II(19.3.2014), III(31.3.2014)*.